

rül-e reánk a sor, és pedig gyorsabb közvetlenséggel, mint a vérmesebbek vagy szentelenebbek gondolják?

A nagy, általános földrengés pillanatában tehát, mely a négy százados államszerkezetet örökre eltemetheti, e föltevés bűskomoly értevel pillantunk még egyszer e karcu minaretes városokra, s a fájó gondolat, hogy e pillantás netalán utolsó lehet, emeli a látomány érdekességét, s az általa keltett hangulat elegiai költőségét.

Két ilyen város képét mutatjuk be ezuttal olvasóinknak. Az egyik — Nikápoly — fölött már összecsaptak az örök elnyeléssel fenyegető hullámok, a másikat pedig legközvetlenebbül fenyegetik.

Az eshetőségek ugyan hasonlatosak az egyes ember fuldoklásához: az ár még többször is fölvetetheti, és még meg is menekülhet, de ha kivált mentő kéz sehonnan sem közeleg feléje, bizony végkép el is merülhet. — És fájdalom, mentő karok közeledtét sehonnan sem jelezhetjük!...

S ezzel térjünk e veszélyezett, részint már elveszett pontok érdekesebb részleteinek előadására.

Míg a Duna jobb partján Bolgárországban emelkedő várak és apróbb erősségek a törökök kezei közt lesznek, addig az orosz csapatok, bármily vakmerőséggel nyomultak is előre, alig érezhetik magukat teljes biztonságban. Ez ideig csak Nikápolyt sikerült elfoglalniok; a többi várak őrsei sértetlenül megvannak, nem is említve a török hadsereg zömét, mely a híres várnegyszög (Ruscsuk, Szilisztria, Sumla és Várna) hatalmas védelme alatt bármelyik kedvező percben csatákészén állhat.

A várnegyszögtől távolabb nyugot felé emelkedő dunai várak közt legfontosabb szerep jutott Viddinnek. Oláhországától csupán a Duna, Szerbiától pedig keskeny földterület választván el, az ottani török határ fölött mindkét oldalon sikerrel őrködhetik, s a mi legfontosabb feladata, gátat kellene, illetőleg — kellett volna vetnie az oroszok abbeli szándékának, hogy a Balkán-hegységet nyugot felől megkerülve, Nisen és Szófián keresztül oldalba támadják meg a Filippopolt, Drinápolyt, s esetleg Konstantinápolyt védelmező török hadsereget. Fajdalom, ebbeli földadatának nem volt képes megfelelni, s eddigelő csak annyit mondhat el, hogy — él török, áll Viddin még. És voltaképp arról, hogy egy merész lovas csapat átlépte a Balkánt, ő nem is tehet, mert erről tennie inkább a várnegyszögben álló főhadsergekkel vagy lehetett volna, s úgy lehet, hogy vissza is fordítja őket még.

Viddinnek az a legnagyobb hátránya, hogy a Duna tulsó partján emelkedő kisszerű oláh erősség, Kalafát, magasabban fekszik és így ágyai meglehetősen uralkodnak fölötte. A törökök menthetetlen mulasztást követtek el ezáltal, hogy Kalafátot mindjárt a háboru elején, mikor még bátran tehették volna, el nem foglalták. Az egész Dunapart hosszában, Orsovától, illetőleg a Vaskaputól kezdve a folyam torkolatáig, Kalafát az a pont, mely a mindenütt magasabb tulsó partnál kissé emelkedettebb. Így aztán Viddin keleti homlokzata fölött a kalafáti dombok, tehát ellenséges pontok uralkodnak, míg nyugoti és északnyugoti oldalán a Balkán régső hegyei állnak őrt, melyeket a törökök tartanak megszállva. Az ujkor messzehordó ágyú előtt Viddin egykori ellentállási képességét elvesztette ugyan, de maga is eféle új rendszerű ágyúkkal lévén ellátva, tisztas távolban tarthatja magától az ellenség ütegeit. Ma például az oláh parti ütegekben lévő ágyúk jóval tulhordanak a viddini váron, míg a kalafáti hegyekről

egyenesen a városba lehet löni. Amde a vár, valamint a külerődítmények is, a hadtudomány legújabb elvei szerint vannak építve, s csupán az a kár, hogy a külső erődöket csak egyszerű, négy láb magas és 14 láb széles árkokkal szeptélyezett földhányások kötik össze a várral, s így a védők az ellenség oldaltámadásainak ki vannak téve. A vár belsejében bombamentes lőpor- és golyótorony, s néhány kazamata van. A három-négy havi ostromra elegendő élelmi szerek nagy kőépületben vannak elhelyezve, mint hogy azonban e kőépületnek a fedele fából van, szintén ki van téve az ellenfél bombáinak.

Viddin 200 ágyuval van felszerelve. Két nagy erődjét: Komakaput és a déli erődöt csak közelebből javították ki. Mindkettő teljesen megfelel az új hadtudomány igényeinek. E két erődben vagy husz 15 és 23 centiméteres Krupp-féle ágyu van felállítva. Várfalai és sánczai a lehető legjobb karban vannak. Képnük Viddinnek a Duna felé eső oldalát tünteti föl. Ha egyszer a vár rendszeres ostromára kerül a dolog, a derék őrségnek nagyon kemény dolga lesz, minthogy a vár a vízi oldalról, mint említettük, a fölötte uralkodó Kalafátnak lőtávola alá esik, a szárazföldi oldal moesáros lapályain pedig a nyári hőség veszélyes miázmákat fog fejleszteni, melyek az őrségben több kárt tehetnek, mint az ostromlók fegyverei.

Magáról a városról nem sokat mondhatunk. 25—30,000 lakója van s egy pasának és egy görög püspöknek székhelye. Több mecset, egy nagy bazár, több katonai laktanya s utcáin sok igen szép kut van, melyek építésével a törökök Allahnak tetsző dolgot vélték cselekedni. A város gabonával, borral és kőszóval jelentékeny kereskedést űz. Bazárja tele van a kelet és nyugot legesinosabb ipartermékeivel.

Viddin hazánk történetében gyakran szerepel. Nagy Lajos magyar király 1365-ben elfoglalta, 1444-ben október 9-én I. Ulászló magyar király és Hunyady János vezérlete alatt a magyar sereg újból megszállotta. Ez idő óta hol a magyar korona területéhez, hol a török birodalomhoz tartozott. 1810 október 21-én az oroszok is elfoglalták. Nemzetünk szabadságharczaival szintén összeköttetésben áll Viddin. 1738. január 28-án Rákóczy József, II. Rákóczy Ferenc fia, innen intézett szózótát a magyarországi és erdélyi rendekhez. 1849. aug. 27-én Bem magyar tábornok és kísérete ide érkezett. Ugyanez évben szeptember 18-án a magyar menekültek Andrassy Gyula gróftól, ki akkor a független magyar kormány konstantinápolyi ügynöke volt, arról értesültek, hogy az osztrákoknak leendő kiadásukat csak úgy előzhetik meg, ha átérnek a mozlím vallásra. Egy török mollah szeptember 25-én csakugyan felszólította őket itt az áttérésre. Október 12-én Hauslab es. kir. tábornok ide érkezett, hogy a menekülteket visszatérésre bírja; október 21-én egy részük Hauslabbal csakugyan megindult, hogy visszatérjen, míg az ott maradtak első karavánja október 30-án indult el Sumla felé s azután a többiek is elhagyták Viddint és Sumlába utaztak.

Viddintől 105, Ruscsuktól 52 angol mér-földnyire a Duna bolgárországi partján fekszik Nikápoly városa és vára, mely ma már az oroszok kezében van. Elvesztése érzékeny csapás a törökökre nézve, minthogy az oroszok Nikápolyban egy másik teljesen biztos hídfőre, összeköttetési pontra és hadműködési alapra tettek szert a Duna bolgár partján.

A város maga hosszú sziklavölgyben fekszik, mely a Duna felé kiszélesedik. A dunai városrész török faházakból, kávébódékból, balászkunyhókból áll, s természetesen a legve-

szélyesebb tűzfészket képezi. A gabona és nyers anyagok kiviteli kereskedése főleg spanyol zsidók kezében van. A zsidó városrész, a romlásnak indult katolikus templom közelében, az egész város legesinosabb épületeit foglalja magában. Nikápoly 20,000-nyi lakosságának legnagyobb része, a török épen úgy mint a bolgár, a halászat és földmívelés mellett némi csekély üzérkedést is folytat. A városban pár csinos és gazdag fölszerelű bolt van. Nikápoly lakosságának túlnyomó többsége török; 900 ozmán és 25 zsidó, de csak 30 bolgár háza van. Mind a mellett a kis keresztény hitközségnek csinos temploma és meglehetősen jó iskolája van itt.

Nikápoly erődítési művei nagyon gyarlók valának és az oroszok már azért is könnyen hatalmukba keríthették a várat, mert a várost és a citadellát előbb teljesen rommá bombázták. Fekvésénél fogva jelentékeny pont Nikápoly, mert Viddin és Ruscsuk közt egyetlen számbavehető erősség; Arcser, Lom és Rahova kezdetleges földművei a vár nevet alig érdemlik, a szisztovai erősség pedig már korább elvesztett a törökökre nézve. A vár a fellegvárból és a „Tuna-Kaleh“-ből áll. Ez utóbbi földművekkel, fallal és árokkal körülvett erőd, melyben az őrség számára néhány épület s öt ágyu számára bevágások vannak, s keleti homlokzatánál a várossal egy kapu és felvonó hid köti össze. A fellegvár, miként a fennsík, melyre építve van, hosszukás háromszög-alaku, s keleti, rövidebb oldalának szegleteit egy-egy, nyugot felé fordított szögletét szintén egy, félkör-alakulag kiszögellő bástya, míg észak és dél felé eső hosszabb oldalait két-két bástya s így az egész fellegvárt összesen hét bástya védelmezi.

Nikápolyhoz szintén fűződik néhány nevezetesebb történeti esemény. Itt nyerte meg Bajazet szultán azt a nevezetes csatát, mely dunai Bolgárország sorsa fölött határozott. A fiatal, életerős ozmán hatalom, mely Gallipolnál lépett először Európa földre, hódításainak körét mind nagyobb távolságokra terjeszté ki. 1388-ban Murad szultán elárastotta Bolgárországot győzelemhez szokott seregével és Szizman csár családjával együtt Nikápoly eleste után kénytelen volt kegyelemre adni meg magát a törököknek. Azután Bolgárország és Szerbia nem sokára meghódított a szultánnak, ki a Rigó mezején az említett országok seregeit 1389-ben tönkre verte. Mirosa oláh fejedelem 1391-ben hódolt meg. Csakhamar ezután hazánkra került a sor, mert a török hadak már a következő évben Magyarország határát is átlépték.

Vidd, vidd oda szellő . . .

Vidd, vidd oda szellő, hol pámla virágozik
Lelkemenek imáját, hol küzdenek ők . . .
S Alláh, kit imádnak, Isten, kit imádnak:
Szálljon le reájok győzelmű eső! . . .

Önvérők esőjén nőtt ott a virágos
Halmon s völgyi mezőn minden kicsi szál; —
S vad csorda merészen, ah összetiporni,
Mint dögkéselyű a hullára! — leszáll! . . .

S ti szivtelen önző népek, ti csak álltok!
Nem ver le a szegény, nem ver le a vád!
Hogy karmai közt el, — vesztéte hagyátok,
Széttépni pogányul, mint áldozatát! . . .

Ne, oh ne segítse a harci szerencse,
Ne vésje se isten, se ember-erő,
Ki más örökére, eltérte soványog
És mint fenevad tör, rombolva elő! . . .

Alláh te hatalmas! zászlódat emeld fel,
S veszed diadalra hívó sereged! —
„Jog“ szent neve az, mi felirva reája,
S ebben mi is áldunk, hódolva neked! —

Hős népe keletnek! csak bátran előre!
Vérző kebeleddel egy nép szive ver . . .
Minden kicsi gyászod, e nép búja, gyászja,
És ünnepe minden kis harci siker! . . .

Bár elhagyatottan, nem önmagotokban
Vívjátok a harcot: s szívünk veletek!
S lekötve kezünk bár, hős fegyvereteknek
Élén ki-kigyul a testvérszeretet! —

Ha majd diadalról szálltok diadalra,
Mi fűzzük az első bajnok koszorút . . .
S mi sírjuk az első könyet, ha sugárzó
Fényessilagotok gyász felhőbe borult! . . .

S a harci mezőnek örvénye ha tágul,
Körébe sodorva több-több elemet: —
Kéz kézbe ölelve küzdünk mi is ottan.
És győzni vagy halni, fogunk veletek! —

Illyés Bálint.

Déryné naplójából.

XVII.

Színi viszonyok Pesten 1811-ben. — Kulcsár József. —
Kritika Benke atyusról és három szerepéről.

Hallatszott, hogy Mérey ur lemond a színház kormányzásáról, s miért, miért nem? nem fürkészem, de az is hallatszott, hogy a társaság majd egy kis átrándulást teszen Székes-Fejérvárra.

Csakugyan oda mentünk. De csak kevés időt töltöttünk ott, — tán hat hetet, nem emlékszem már, — csak hogy ott nekem nem tetszett.

Ez volt a legelső kirándulás Pestről. Szörnyű unalmas város volt még akkor Fejérvár. Sietünk is haza egy szívvel lélekkel s ismét folytattuk az előadásokat az ugynevezett Rondellában.

Hallottuk, hogy igen sok szép pénz gyűlt be már egy leendő színház építésére s hogy már a telket is megvették volna már hozzá a Hatvani-utczában.

Mennyire örültünk, hogy már a magyarnak is lesz színháza Pesten és nem leszünk kénytelenek a dunaparti szárazmalomban játszani.

Játszunk, játszunk megint egy jó ideig. Egyszer egy hónap áldott elsőjén fölmege Déry a főpénztárnokhoz, Kiss József urhoz a vármege házához, — mert ott vettük föl a fizetésünket mindig, — s mondja a pénztárnok ur:

— Uraim, legyenek türelemmel, nincs pénz a kasszában.

Még ez nem történt soha, ez mindenik előtt váratlan eset volt. Kérdések támadtak: hogyan? s miért? De ezt nem tudta megfejtetni senki. Mindeniknek szüksége lett volna az óhajtott havifizetésre: „nincs!“ — ez volt a felelet.

És eljött a tizenötödike: — alig egy-két forintot kaptunk, de utána ismét pénzsűnet lett.

Egyszer csak mondják: Mérey ur lemondott!

Ez nagy csapás volt. Most már ismét árván maradt a társaság ügye. Játszott egy ideig a társaság a maga kezére, — de mindeniknek benn vesztett a fizetés. Nekem bennmaradt 250 forintom, Dérynek is 150, és így a többinek is mindnek.

De a sors ismét megkönyörült a társaság sorsán. Egy igen derék ember, tekintetes Kulcsár József ur karolta föl ügyét és lelkesen látva hozzá, valóban mindent elkövetett boldogulására.

Hallatszott már többször, hogy a „Verzhönerungs-Commission“ a Rondellát

nem szenved meg a Duna-parton, de el fogja bontatni. Az intendáns, Kulcsár István ur szinte a haját tépte mérgében, hogy már vajjon melyik szénatartóba dugjon bennünket — a széna-piaczón, hogy a németek meg ne leljenek — s szét ne romboltassák még a pajtát is a fejünk fölött.

Szegény magyarok! Magyarország fővárosában a magyar színháznek nem volt hely, hová letelepülhessen, — és pedig igazán nem azért, mintha publikuma nem lett volna megelégedve. Sőt igen is szeretett bennünket a közönség és igen-igen zokon vette a híreket, mik közbe-közbe fölmerültek, hogy talán végkép is elme gyünk Pestről. A közönség zúgott. Mert társaságunk valóban oly összetanult társasággá alakult össze, s tele szorgalommal, igyekezettel oly szervezett társasággá nőtte ki magát ez az eleinte kis társaság, hogy ha most végig megegyek gondolatomban azon pályatársaim jelessejében, — büszkén emelem föl fejemet, hogy e jeles, értelmes és tisztá jellemű művészek gyöngéden ápoló gondjai alatt mind nagyobbra sarjadzó magyar színművészet fájának én is egy gyenge ágacska lehettem.

Mert ne tessék gondolni, hogy mivel régi-régi idők voltak azok, a mikről beszélek, ne találkoztak volna művészek.

Ó igen! Mostani értelmekkel is me rem bizonyítani, hogy művészek, tanulmányos művészek voltak már akkor is, csak hogy nem sokan voltak bizony egy rakáson.

Nálunk volt Benke, ki igen értelmes, tanult színész volt. Beszélt németül, franczián, angolul. Fordított is e nyelvek irodalmából. Később professzor lett; de ismét a színházhoz jött.

Én fiatal létemre is átérttettem őt s egyszer elment mondani neki:

— Kedves atyus! Ha én király volnék, hát én akkor magat elküldeném minden országba, és fölléptetném három szerepben minden nemzet nyelvén.

— Ej haj, kedves hugom! Aztán ugyan melyek volnának ama szerepek, a melyekben ily nagy kitüntetésben részesítenem engem királyi fölséged?

— Hát, — mondanám, — első volna: „A szegény költő.“ Második „Egyiptomi ut“-ban a gróf. Harmadik „Galotti Emília“-ban az öreg öbester.

— De már most azt is szeretném tudni, — mondá a jó atyus érdeklődve, — hogy ha már oly mély figyelemmel méltóztatott kisérni játékomat: melyik jelenés ragadta meg kis fölségedet annyira, hogy még országokra zaklatna csendes kis házámból?

— Jaj, azt én mindjárt el tudom mondani, édes atyus! — viszonzám. — Hát az „Egyiptomi ut“-ban, mikor a szerelem-féltő jelenése van a bárónéval s el készül utazni Egyiptomba féltékeny dühében. — „A szegény költő“-ben pedig átalán fogva az egész szerep. Oly „sirhatnékom“ volt mindig, mikor maga nevetett, azzal a sajtáságo kifejezésű mosolyával, melyben úgy össze volt olvasztva a szomorú bánat az öröndetes, visszaemlékező, boldog szerelemmel. — De mégis legjobban kitűnt s leginkább megragadt az a jelenés, midőn elbeszéli, hogy husz évi távolléte alatt mindennap kiment a tengerpartra várni azt a hajót, melyen kedvese jönni fog utána Indiából, hol atyai erőszak választotta el a szeretett lénytől. Majd az a ked-

ves ott a hajón lobogtatni fogja a fejérendőt, jelöl, hogy elszökhett szerelmök zálogával. S mikor husz év óta hiába várt naponta és mindig családva tért vissza nyomorult kis kunyhójába, hol mindig fagy, éhség várt reá, míg betegségbe esvén összerogyott, és csak a szegény gyümölcs-áruoló kofa könyörült meg rajta s szobájába fogadta, ápolta és ellátta mindennel, — a szegény költő pedig versek írásával kerestsovány kenyerét, — — jaj, tudja atyus, mikor maga ezt elbeszélve, sirt és nevetett egy lélekzettel: én szerepemből kiesve, nyakába borultam s összevissza csókoltam a szinpadon, — a publikum oly csendesen lélekzelt, hogy meg ne zavarja a hatást. — csak a sok fejr keszkenőket látta az ember a könyező szemekhez fölemelkedni. Lássá, atyus, ez aztán játék!

Megkísérlették még többen is e szerepet. Nevezetesen Lendvay, a megboldogult. * Midőn egyszer elbeszéltem neki, hogyan játsza Benke atyus e szerepet, kedvet kapott hozzá, hogy megkísérli ő is. „Meglásd, Déruskám, sikerülni fog“, mondá. Epen itt Miskolczon ** játszottá el. — Minden szereppel meg tudott birközni a jeles Lendvay, — de ezt nem birta! Meg se tudta közelíteni Benkét. Azt a reszketeg, sajtáságo hangot úgy eltalálni, midőn beszélt, lehetetlen volt másnak. E hang mellett, melylyel mély fájdalomt festé, — látni egyszersmind ártatlan, gyermeked mosolyát az arczon, — ah, azt nem lehetett utánozni!

Csakugyan a neve is olyan jellemző a szegény költőnek: „Kindlein“. (A darab német czime: „Kindlein, der arme Poet.“) — Vacsorát hozat a leány. Asztalhoz ülnek mind a ketten. A leány bort tölt az öreg költő poharába, — a ki mohón eszi a jó sült csirkét, — kínálja a borral. Ez föl fogja a poharat, sokáig a kezében tartja, s egy fájdalmas mély sohajtással susogja: „Rég, rég nem ittam!“ — Aztán ajkához emeli, de oly illedelmes, csendes mohósággal s fölhajtja feléig az egész poharat. Lassanként észre venni rajta, hogy egy kis jó kedve támad a bortól, s nőtton nő a földvilása s mondja: „Bocsásson meg édes kisasszony — rég nem ittam — ha ha ha! — De hát miben lehetek a szolgálataira.“

— Férjhez akarok menni, — válaszol a leány — és egy szép verset akarnék iratni. Én itt idegen vagyok. Most jövök Indiából, tömérdek kincscsel —

— És Indiából? — Mi a neve?

— Kindlein Mária.

— Kindlein Mária?! — rámered regegye — az a hasonlatosság, istenem!

Az én Marim! . . .

S fölláll reszketve, kitért karokkal. „Nem, nem lehet! Hát Mari?“ (az anyját tudakolja.) — „Én a leánya vagyok!“ — „És ő?“ — „Meghalt.“ — „Leányom!“

kiált a szegény költő és összerogy . . . Ah ezt már nem lehet leírni senkinek; — itt toll nem elég. Itt csak látni kellett őt. — Az én szivem itt ugy elfogódott . . . lerogytam előtte térdre, ugy sirtunk mind a ketten . . . ott a szinpadon . . . a hol, — azt mondják: hazugság minden — sirtunk, zokogtunk . . . igazán.

Mikor ezt elmondám neki, a szemeit körülgeté Benke atyus mondá:

* Azóta a fia is elhunyt. De mikor e napló iratott, még élt. Déryné itt az idősebb Lendvayt érti.

** Déryné Miskolczon írta a naplót.

— Tovább, kis hugom, tovább!
— „Galotti Emiliát”-ban? ah ez csak egy rövid jelenés. De a ki mélyen hallgatja benne Benke atyust, a saját fejéhez kap, vajjon nem ő maga örült-e meg? Midőn Emiliát a herceg elraboltatja és megbecs-teleníti, — jön be a herceg kegyencznője és be akar menni a herceg szobájába. Elébe áll Orszini gróf, egy fiatal kamarás, — ki egyszersmind a herceg kerítője. — „Asszonyom, — mond, — oda most nem mehet be!” Itt nagy jelenések következnek, melynek végén a kegyencznő széttördeli

tam, midőn a hátulsó lépcsőn feljöttem. Oh, azt kellemes volt hallgatni: mint vigadnak odabent! micsoda vihogás, csókolódzás, hahota!” (s ez alatt a grófnő mind széjjel tépi dühében csipkeken-dőjét).
„Ej asszonyom, tán elvesztette az esztét!”
„Ó nem, uram, ki annyit vesztett, mint én, annak nincs több elveszteni valója. De csak menjen, hallgassa! — Mert az mindig így megy: ma ez, holnap más, és ismét és ismét más. Ó ne örvendjen,

tatlan keserü hahotában tört ki, melle mélységéből, — megállt, — szétnézett, — eszmél kábultságából — s idegeket rázó tompa hangon kérde:
— Ki kaczag itten?!
Ekkor én ott a színpalak mögött a fejemhez kaptam mind a két kezemmel: szent Isten! nem én örültem-e meg?!
Az egész, elébb mélyen hallgató publikum pedig szünni nem akaró viharos tapsban tört ki, — bizonyosságot téve arról, hogy Benke művész volt.

(Folyt. követc.)

KÉPEK A HÁBORUBÓL: A BOLGÁROK ÜDVÖZLIK AZ OROSZ SERGET SZISZTOVÁBAN.

drága legyezőjét, s Orszini arczába vágja, — így kergeti ki az előteremből, hová éppen belép az öreg Galotti, az Emilia atyja, s köszöntve a grófnőt, egyenesen a herceg szobájára felé siet.

„Hová, uram? — szól a grófnő a herceghez? Oda most nem lehet bemenni, be van zárva az ajtó.”

„Bocsásson, asszonyom, sürgős dolog van a herceggel.”

„Ah tudom, éppen azért nem mehet most be. Mert oda benn egy szép fiatal leánynak éppen most tépi le a herceg ártatlansága szűz koszorúját. Jól hallot-

öreg! A ki éppen most vigadoz odabenn, annak az atyját — Galottinak hívják.

A grófnő elrohan, Galotti marad s egy szót se szól.

Hosszu, néma jelenete volt itt az öreg Benkének. A benső küzdelem, s hogyan tűnt föl rajta a kezdődő örütségnek némi jele, — az egész hosszú szünet alatt folyvást küzdött, — de az annak, a ki nem látta, elképzelhetetlen volt. — Én Emiliát játsztam s ott lestem őt az álfalak mögött, és csak csendesen mertem lélekzetet venni. Az egész közönség mély hallgatásban volt. — Egyszer aztán ő egy leirha-

Gázforrások Pennsylvániában.

Az ipar és mivelődés gyors előhaladásával szemben, mely napról napra óriási arányokban nagyobbodó melegmennyiségnek munkaerővé változtatását követeli meg, s napról napra nagyobb mennyiségét használja fel a természetben előjövő oly anyagoknak, melyeknek vegyi egyesülése az élenyvel, vagyis az elégés, meleget és fényt eredményez: sok emberben ébred fel az aggodalom, hogy a most használt fűtő és világító szerek bizonyos idő múltán bekövetkező megfogyatkozása az emberiség haladásának erős akadály lesz.

Nem szándékom a fűtő anyagok egy-egy helyen csakugyan bekövetkező megfogyat-

kozásának következményeit fejtegetni, mert hisz akkor még jelenben ismeretlen faktorok fognak előtérbe lépni, s nagyon valószínű az is, hogy gépeink nagy részénél a roppant mennyiségű tüzelő anyagot felemesztő gőz, mint motor már nem igen sokára ki fog szorulni, s kőszén-pazarló századunk olybá tűnik fel utódaink előtt, mint most a fát fontra mérető fővárosi ember előtt az amerikai ültetvényes, ki hogy kisdud telepének helyet csináljon, mér földnyi kerületü öserdőt éget fel.

Hogy annak az eshetőségnek bekövetkezésétől még sokáig nincs mit tartanunk, s hogy

80° alatt) vannak a legjelentékenyebb, s más vidékek gázforrásait nagyban felülmúló gázkutak. E vidékről, mely ugyan a tulajdonképi „petroleum territory”-től messze Pittsburg felé fekszik, régebben tudták már, hogy az ott bizonyos mélységig lefúrt csöveken át nagy feszerejű gáz tör elő, de csak legújában nyílt meg két gázforrás, a Burns és Delamare, melyek hasonlíthatatlanul a legbővebbek, s egyszersmind a legmeglepőbb természeti tüneményt tárják elének.

Egymástól mintegy 1/2, Pittsburgtól pedig 30 angol mértföldnyire fekszenek, 1600 lábnyi

mely óriási magasságba veti égnyaldosó tüzét. Egy 70 lábnyi magas égő oszlop örök, ki nem alvó lánggal, mely örült sebességgel tör fölfelé. Ha négy századdal ezelőtt tör ki e láng, tűzmadóvá lesz bármely néptörzs, mely mellette lakik, s az indián csendes estéken vallásos remegéssel hallgatta volna a haragos istenségnek a szent völgyből hozzáig elhangzó szavát. A Mózes előtt megjelent lángoszlop egy csipkebokor lángjának volt nézhető, s ő arczra borult az előtt; képzeljünk egy tornyot, mely alapjától tetejéig örült gyorsasággal égő láng; láng, mely ordít, üvölt, megreszkettetőn a szomszéd hegyeket,

NIKÁPOLY.

KÉPEK A HÁBORUBÓL: AZ OROSZOK ÁTKELÉSE A DUNÁN ZIMNICZÁBÓL SZISZTOVÁRA, JUN. 27-ÉN.

az éghető, világossággá, meleggé s így munkaerővé átváltoztatható anyagoknak mily roppant mennyisége van még a föld belsejében rejtve: mutatják Pennsylvániának már ugyan részben régebbi idő óta fölfedezett, de komoly figyelemre csak legközelebről méltatott természetes gázforrásai.

Ezek két legnevezetesebbjének adja dr. Lawrence Smith, louisvillei tudós, személyes tapasztalatai nyomán, érdekes és élénk színekkel rajzolt leírását, melynek valódiságáról és hitelességéről neve, — minthogy e szakban tekintély — teljesen kezeskedik.

Butler grófságban (é. sz. 40° 31' és ny. h.

mélységben érve a negyedik homokrétet, mely réteg óriási mennyiségű fejlődött gázt tartalmaz. A Delamare forrás kezdetben 1600 literes petroleum kut volt, s csak midőn fúrásával a negyedik réteggig hatoltak, tört ki belőle a gáz oly roppant feszüléssel, hogy a csőből egy 800 kilogrammnyi u. n. kutaszt, mely azt elzárta, fél kézzel könnyen ki lehetett húzni. Mindkét kut csövének átmérője 5 1/2 hüvely.

Legnevezetesebb a Delamare kut. Ez kétannyi gázt szolgáltat, mint tására, s az egész környéket, Saint-Joe városával együtt, ellátja világító és fűtő anyaggal. Nagyszerű, megragadó természeti tünemény ez. Egy égő geyser,

bömböl, miként száz meg száz folyvást dörgő ágyú; láng, melynek sustorgásától egy nyolczad mérföldnyi távolba tőle már saját kiáltó hangunkat nem halljuk. Csak a föld adhat ilyen hangot! Mérföldekre vagyunk már tőle, midőn még számtalan köröttünk levő gőzgép dübörgését, üvöltését véljük hallani. Négy mértföldnyi távolból még úgy hallatszík, mint egy közeli hídön átrobogó vonat csattogása.

A lángoszlop körül 50 lábnyira teljesen át és ki van égve a lávaszerű föld, míg távolabb a tropikus ég örök nyarat, örök dus buja tenyészetét varázsolta elé. A völgyet — melyben fekszik — körülvevő magas hegyek visszaverik

az égő gázoszlopok fényét. Télen felöltik a hegyek fehér leplüket, de a láng körül két aere (hold) kerületben zöld a fű s a téli napfényénél pompás színű virágok bolyongatnak kövér száraikon. Itt minden virág üde, a tenyészet legteljesebb, minden örül, minden mosolyog; itt örök nyár van, azt mondja minden. A nyár vigan legelész a kövér legelőn, s itt e természetes meleghez növényei között kedvére válogat a barom.

A felhasznált gázmennyiség elenyészőleg csekély. Egy cső — a fő nyílástól 20 méternyire — erős mozdony cylinderebe vezet a gázt, mely pusztán nyomásával annak roppant gyorsaságot kölcsönöz, miáltal a cylindereből kitördülő s nyomása nagy részét átadott gáz egy másik lángoszlopban ég el. Egy második, kisebb cső vasolvasztóba vezet a gázt, hol az — ugyanazon idő alatt — kétannyi vasat képes színtenni, mint Pittsburg összes nagy olvasztói.

A gáz csaknem teljesen szénkönnegből, kis mennyiségű szénéleg és kénsavból áll. Fényhatáltsága 7 és 1/2 gyertya fényének felel meg (a budapesti, községből előállított gáztényereje 10—11 gyertya) s hőfokfejtési hatálya nagyobb, mint a jó kőszénéleg.

Nyomása, melyet egy négyzet hüvelykre gyakorol, nagyobb csónél 100 fontot, kisebbnél 200 fontot is elér. Egy 2 hüvelykes cső Freeportba 15 mfny távra visz, a gáz nyomása még ott is 125 font. A kitördülő gáz a csőben másodpercenként 1700 lábnyi gyorsasággal halad, szorozva ezt a cső 17"-nyi keresztmetszetével, kijő, hogy a termelt gáz tömege óránként több mint 1 millió köbláb, 587 tona súlyal. Ezek szerint a kutnaponkénti termelése 1048 tona, legalsóbb számítással, mert azt a nagy olvasztóban véghez vitt munkát tekintve 3 millió kilogrammra becsülik. A Burns kut csak 300 napja működik, s ez alatt több mint 300 millió kilogramm szénéleg egyenértékű tüzelő anyagot szolgáltatott.

Szén gázforrások bősége kikapaszthatatlan; vannak kutak, melyek 12 óra folyást egyenlő mennyiségű gázt adnak. Egy kut Fairviewben 5 éven át több mint száz gépet látott el tüzelő anyaggal, s termelési képessége ma is az, mint az első napon volt.

E roppant mennyiségű tüzelő anyag még ma is úgy szólni felhasználatlanul vesz el, legjelentékenyebb alkalmazása még a Hardy-kutból a töle 15 mérföldnyire levő Pittsburgba vezetett gáznak van, két ottani vas gyártelepénél.

E kut kisebb az előbbieknél; petroleum-kutatók furták a múlt nyáron jó szerencsereményben s bő olajforrásra találtak, mely 1200 láb mélységnél gázforrássá lett. Csak pár hónap működése után vette meg azt egy társulat s vezette az említett gyártelepekhez, hol minden más tüzelőszert kiszorított. Kitördülésének a gáz egy nagy szekrénybe nyomul, hol belőle a nagyobb-kisebb mennyiségben magával ragadtott sós víz lecsapódik. A gázt innen egy 6" átmérőjű csövön át, 3 lábnyira a föld alatt Pittsburgig vezetik. Múlt évi október hó 22-dikén pénteken bocsátották gázt először a csövekbe, s bár a csövezetek primitív volta miatt utközben nagy része elrepült a gáznak — 36 másod perccel később Spang, Chalfant et Co. gyártelepénél 25—30 láb magas lánggal csapott ki a csőből a meggyújtott gáz. A következő hétfőn az említett gyártelepénél 4 darab 3 hüvely átmérőjű csövet, egy másik gyártelepénél is egyet csavartak be a vezető csőbe, s az eredmény a legfényesebb; mindenik csónél 6—8 láb átmérőjű 20—25 láb magas lángoszlop lett.

E roppant mennyiségű tüzelő anyag s természeti erő felhasználására alakult ugyan legközelebb két részvénytársulat, melyek a Hardy-kutból, és egy harmadik társulat 2.500.000 frank tőkével, — mely a Delamare és Burns forrásokból fogja a gázt Pittsburgba vezetni; mindazáltal az itt eléggé roppant tüzelő anyagnak még sokáig csak csekély része lesz az, mit az ember saját hasznára és kényelmére fog, mint munkát, meleget és fényt fordítani.

Kálnay Zoltán.

* 85 köbláb gőz nyom 1 fontot; míg 1 font levegő törfogata 13-072 köbláb.

A lábatlani barlangok.

A napokban egy hivatalos ut Lábatlan esztergommegei (ezelőtt komárommegei) községen vitt keresztül. E kis község a Duna jobb partján a nyerges-ujfalui gőzhajó-állomáshoz befelé egy negyedóránnyira fekszik. Lakosai magyarok; fele részben katolikusok s fele részben helv. hitvallásúak.

Egyetlen utcájára igen rendetlen, egyik ház a hegy tetején, a másik annak oldalán, a harmadik pedig a völgyben fekszik.

A mily igénytelen e falu az első látásra kívülről, ép annyí természeti nevezetesség rejlik határában, a melyekről eddig alig tudtak a a bennlakókon kívül; annyira, hogy a szomszédos községek is alig ismerik.

E nevezetességeket kívánom ez alkalommal röviden ismertetni, remélvén, hogy avatlatlan leírás kísérlettel a szakértők érdeklését felkeltőm, s azok megvizsgálván, talán a természettudományok egy újabb elrejtett mezejé fog előtök feltárulni.

Már maga a helvét vallásúak lábatlani temploma magára vonhatja nemcsak a szak tudósok, de a műkedvelők figyelmét is. Valódi ósregi templom ez, mely a góth építményt az utolsó vakolatmaradványban is elárulja; ezt tudják különben a lábatlaniak is, mert templomukat „gothus templomnak” nevezik.

Lábatlannak egy másik, mellékes nevezetessége is van még benn a faluban.

A község ugyanis nevét Lábatlan Gergelytől — Mátyás alatt Világosvár kapitányától s Szilágyi Mihály porkolobjától — nyerte, kinek itt kastélya volt, a melyben rendszeresen lakott. Kastélyának azonban ma már romjai sincsenek meg; de a nép mutatja még helyét, hol jelenleg egy igénytelen parasztház áll. E ház mellett a tulajdonosnő lába egyszer a földre esült; rögtön ásták is ott a földet s egy földalatti üreget találtak.

Ez üreg belső — közép — átmérője lehet 3 méter; fölfelé azonban tölsérként szűkül, úgy hogy felső nyílása alig egy méter átmérőjű. Az üreg különben szabályos kör alakú; és körülbelül 3/4 méter hosszúsága — téglalakú kövekkel van kirakva, s e kövek nem vakolat ragasztva össze, hanem — mint a famunka — vannak egymásba eresztve. Mélységét az üregnek pontosan meghatározni nem lehet, mert leszórdott földdel annyira meg van töltve, hogy a felszíntől m. e. 6 méternyire mélyebbre nem lehet hatolni benne.

Legkülönösebb ez üregben, a mi nekem avatlatlannak legelőször feltűnt: 5 cső, melyek az üreg felső — már keskenyödő — részéből fölfelé futnak a földre s valószínűleg egész a föld színéig futnak, bár felső végeiket még nem találták meg. E csövek közül 3 vasból, 2 rézből van s kezdetüket veszik közvetlen az üreg falánál; átmérőjük m. e. 10 centiméter.

Ez üreg jelenleg a végleges elpusztítás küszöbén áll; mert köveit el akarja adni tulajdonosa kut-köveknek és már botja is.

A kövek egészen másneműek, mint a milyenek Esztergommegeyben találhatók s rajtok: // /// bevésett vonásokat különböztettem meg. Mi lehetett ez üreg rendeltetése? döntsek el a tudósok; kut, börtön, szoba, vagy vízartó-e? nem tudom.

A falutól délkelet felé mintegy félóránnyira fekszik a cement-bánya. Épen ezt akartam meglátogatni, midőn tudomásomra jutott, hogy onnan nem messze van Lábatlannak egyik — a három közül legkisebb — barlangja, az úgynevezett „Sárkány-lyuk”. Először tehát arra fordítam utamat.

Az oda vezető ut kisebb hegyek közt vonul. Ezek egyikének legalább felszíne egészen ösállatok megkövült csontjaiból áll, melyek ugyan csak apróbb csiga, kagyló és halrészekre emlékeztetnek, de lehet, hogy a hegy belsejében nagyobb állatok kövületeit is fölfeledezhennék.

Nem messze fekszik ehhez a a másik hegy, melyben a Sárkány-lyuk van: a meredek hegyoldal közepe táján. Szádájá félkör alakú, s másfél méter magas és 3 méter széles. De a mint ezen, kissé lehajolva bejutottunk: rögtön tágas tereben vagyunk, melynek magassága már az 5 métert is meghaladja. Ez első üreg boltíves és egész belkerülete cseppkő képződményű. Valamikor emberek

menhelyeül szolgálhatott; mit onnan következtetek, hogy a szádától vagy két lépésnyire az üreg két oldalán egymásnak szemben álló 2—3 láb magas és 2 láb széles fal-alaku föld-torlasz látszik, mely ezelőtt valószínűleg összeért egész a fölegig, úgy hogy a barlangnyílása általa mintegy befallaztatott.

Ez első üregből két folyosó nyílik; egyik jobbra felé, a másik balra felé.

A jobbra eső folyosó nem kevésbé magas, de rövid s alig hosszabb 8 lépésnél. E mellék-üregből a hegy tetejére egy fölfelé mindig keskenyödő kényes alaku nyílás vezet, melyen a nap besüt. Egészen tűzhányó tölsérhez hasonlít. Talán az is volt?

A barlang e nyílásának köszönheti fölfedeztetését; mert ezen nyílásba esett bele egyszer egy az ott legelősző tehének közül, melyet azután a barlang szádáján sértetlenül kivetettek.

A másik, a balra eső folyosó jóval hosszabb, mint az első. A boltozat magassága is erre felé folytonosan hanyatlik, úgy, hogy a szádától mintegy tíz lépésnyire torokszerű folyosóvá szűkül, melyen keresztül csak bujva lehet hatolni. De egyszer áthatolva, az üreg ismét tágul és rendes folyosó irányban megy vagy 3—4 kilométernyire, a hol annyira elszűkül a nyílás, hogy az ember nem fér tovább hozzá.

A balra eső második üregben már folytonosan csepeg a víz, mi az elsőben hiányzik. Ez a víz-szivárgás a barlang külső falán is két helyen észlelhető és pedig ugyilátszik erős réztartalmu, mert folyása helyén zöld üledéket hagy hátra.

Már az első üregben is, de különösen a másodikban a denevérek meglepő mennyiségben tanyáznak. Más élő állatot azonban nem láttam.

E barlang nevezetességét szerény nézetem szerint nem a netán felfedező őslénytani adatok, sem a csepegő víz vagy denevérek, hanem a benne található guano képezi; az első tereben még nem nagy mennyiségben m. e. 1 lábnyi vastagon fekszik, de a másodikban már jóval vastagabb guano-réteg borítja a talajt, melyből szintén hoztam magammal. Hogy a kiaknázás kifizetné-e magát: azt mondja meg a volt „lábatlani guano-társulat”, mely a lábatlani barlangok kiaknázását kísérle meg, de rövid idő múlva feloszlott s most már csak névben él.

A Sárkány-lyukról a monda azt tartja, hogy abban sárkány lakott s nevét is onnan vette. (Nem függ-e ez össze az ösállatokkal, miknek csontjait talán fölfeledezhennék a barlangban, ha keresnék?)

A száda külső nyílása fölött van még két említésre méltó pont. Nevezetesen: egymás fölött álló két oltárforma vájás. Az első lehet 2 méter széles és 1 méter magas, a felső egy harmadrésznyi; de ezek nem több, csak mintegy 2 lábnyi mélyek; inkább emberi kéz faragványaira emlékeztetnek, s a népmonda szerint ezeket a sárkány vájta ki. Ide azonban hágeső nélkül egyáltalán lehetetlen volt fölmenni.

Lábatlan második és legnagyobb-szerű barlangja a „pisznázei” barlang. Mivel azonban ennek beutazásához már egész egy nap kell, s mivel a falutól jó két óránnyira fekszik: ez alkalommal nem látogathattam meg; de föltett szándékom azt is mielőbb fölkeresni. Addig is egyetmást elmondok róla a mit kérdészködés folytán hallottam.

Jelenül: guano ebben is nagy mennyiségben találtak, s épen ezen kezdte a kiaknázást a guano-társulat. Denevérek ebben is nagy számmal vannak; a víz ebben is csepeg, ez is cseppkő-képződményekből áll; de a föld alatt az eddig bejárt része legalább is 10 kilométer; végére még nem ment senki. A ki ide bemegy, kötélfűzők, lámpák, — esetleg fálkyák és zsinor nélkül ne menjen. A kötélfűzők arra való, hogy a merészebb természetbarátok egyik üregből a másik üregbe leereszthessenek; a zsinor pedig arra, hogy annak egyik végét a szádnál fogja egy ember, az utas pedig vezető magával a zsinort, hogy visszajölessen.

Harmadik és Lábatlanon az utolsó barlang az úgynevezett Gerecs-barlang a hasonlóan hegyben; ez az előbbiekhöz hasonló természetű, de az elsőnél nagyobb, az utóbbinál pedig kisebb.

Esztergommegei Bajót és Bajna községek határáiban is van egy-egy barlang.

Budapestről az utazás Nyerges-Ujfaluu a Dunán gőzhajóval történhetik, s onnan Lábatlanig tengelyen, hol a községi jegyző Nyitrai Károly ur igen szívesen megadja a további fölvilágosításokat és megteszi az intézkedéseket vezetőik, stb. végett.

Nem jó volna-e a barlangokat szakértőknek is megtekinteni? Kik azután ott a hely színén ásatásokat is rendezhetnének? Döntsek el a szaktudósok. Annyi bizonyos, hogy ha más nem, az az eredmény várható volna: hogy földtanunk és földrajzunk egy porszemmel tökélyesbülne általa; talán még a magyarországi régészeti és őslénytani helyek is gazdagodnának. Az aránylag csekély költséget és fáradságot mindenestere kifizetné.

Tavaly meglátogatta a barlangokat egy 3—4 tagból álló fővárosi társaság; de hogy kik voltak és mely célból vették maguknak azt a fáradságot, nem birtam nyomára jönni. Lehet, hogy le is irták valahol, de mivel ennek sem akadtam nyomára: voltam bátor felhívni a tudós világ figyelmét ez alkalommal.

Tudtommal Magyarországon ezek lennének az első guano-barlangok; de a minnek biztos megállapítása még eldöntésre vár.

Vida Antal.

SERVADAC HECTOR

KALANDOS VÁNDORLÁSA A NAPRENDZEREN ÁT.

VERNE GYULÁTÓL.

HUSZONKETTŐDIK FEJEZET.

A jég hátán.

— Formentera! * kiáltottak föl, csaknem egyszerre, Servadac és Timaseff gróf.

E név a baleári szigetek egyikét jelentette, a Földközi-tengeren. Világos hogy itt élt a tudós, ki nekik a tenger útján kétszer aótt hirt, s most, mikor a tenger befagyott, galambtól küldötte újabb tudósítását. Hogy ápril 1-én még élt, annyi bizonyos; de az is, hogy nagy szorongatásban lehetett, mert maga írja, hogy „fogytán az élelem”, s tudósításából teljesen hiányoztak az „All right”, „Na bene”, „Nil desperandum” kifejezések, melyek előbbi leveleiben oly tüntetőleg voltak alkalmazva.

Bizonyos, hogy a Dobryna, szemle útján, átment azon a helyen is, a hol egykor a baleári szigetek (Majorca, Minorca, Formentera, s a többiek) voltak; és ha semmi nyomukat nem találta, azért volt, mert belőlük is, mint Gibráltárból, vagy Ceutából valószínűleg csak egyetlen kis sziklacsúcs maradt fenn, mely könnyen elkerülhette a cirkálók figyelmét.

— De bármily parányi e sziget, fel fogjuk azt találni! mondá Servadac.

Mert önként értetik, hogy az ott elhagyottan élő menekültek, vagy menekülteknek, segélyre kell színiük. Annival inkább (s ez Servadacra nézve volt különösen nyomatos érv) mert a tudós kétségkívül francia, földije!

Mostani tartózkodási helyüktől Formentera mintegy 120 lie (80 mf.) távolságra lehetett. Ez utat, a tenger be levén fagyva, gyalog, koresolyán kelle megtenniük. Timaseff gróf minden habozás nélkül késznek nyilatkozott Servadacot kísérni, s hajlandó lett volna azonnal indulni.

Procop hadnagynak eszébe sem jutott őket visszatartani akarni. Mindamellett sem mulasztotta el figyelmeztetni a vállalat veszélyes voltára. A hideg nagy volt, a hőmérséklet 22 cels. fokra szállott a fagypony alatt, erős déli szél fújt, mely ugyan tökéletesen hátra veszi őket, de azért nem kevésbé fagyalag a kevésbé alkalmatlan is; naponta 20 lieut haladva is, az odaérkezésre hat nap kell; élelmi szert vihettek ugyan táskájokban, de hogy hálunk meg az uton, hogy meg ne fagyjanak?...

* Előbbi közleményünkben, nyomdahiával Tormenterának volt adva.

— Nem hálunk meg, éjjel nappal megyünk, repülünk, mondá Servadac neki lelkesedve, s hat nap helyett oda érünk két nap alatt.

— Legyen, felelt Procop hadnagya, a mi ugyan lehetetlen; de mit csinálnak önök azokkal, kiket a szigeten találnak, éhségtől, fagytól elkényezkedve, talán haldokolva? Hogyan hozzak magokkal? Halva?

A hadnagya szavai, kételyei, nehézségei mely benyomást tettek hallgatóira. De Servadac nemes fölhevülésében nem akart hallani semmi nehézségről. Timaseff grófhöz fordult.

— No' s, mit mond minderre, gróf?

— Én azt teszem, a mit ön.

— Csak nem hagyhatjuk elveszni azokat a szerencsétleneket, embertársainkat!

Ben-Zouf, a ki nem kevésbé aggdódot uráért, mint Procop hadnagya, felkiáltott:

— Csak bár egy szánkónk volna!

— Azt könnyű készíteni; de hol találunk ebeket vagy tarandákat, hogy elhuzzák?

— Itt a két lovunk, mondá Ben-Zouf, csak élesre kell patkoltatni.

— Lovak a hideget nem állanak ki, veté ellen a gróf.

— Se baj, mondá Servadac; csak készítsük el a szánkát.

— Az készen van, mondá Procop hadnagya. A Dobryna kis csónakja alá két acél talpat kell alkalmazni, s megvan.

— Helyes; be kell fogni a lovakat.

— Ej, hisz a lovaknál sokkal jobb hajtó erővel rendelkezünk: az egyenest északra fuvó déli széllel. A szánkóra vitorlát kell alkalmazni, — az amerikai távak jegén, s hőmezőiken már rég alkalmazásban vannak a vitorlás szánok; ez a legkönyvebb és leggyorsabb jármű, a mi csak képzeltető. Óránként 8—12 mérföld sebességgel haladva, egy nap alatt oda érkehetnek, s meg sem kell állniok az uton.

Valóban, a hajó naszáda, 10—12 láb hosszú, alkalmas öblözettel, ülőhelyekkel ellátva, öt-hat embert kényelmesen befogadhatott. A Dobryna kovácsa pár óra alatt elkészíteti alá a két talpat; a szél egyhamar nem fog megfordulni, s a legjobb hajtó erőt adja rendelkezésükre. A szánkót, a hideg és szél ellen, vitorla vászonnal be lehetett fedni, a jég síma, akadálytalan utat enged; eleséget, minden szükséges eszközt, sőt egy borszeszszel fűthető hordozható, kis, szükségbeli katlant is vihettek magokkal; mi tartóztathatta volna még? Nem is tartóztatta semmi.

De hogy jönek vissza, ha a szél meg nem fordul? veté ellent valamelyik.

— Arra ne gondoljunk most, felelt Servadac. Mostani gondunk: oda jutni, s erre déli szél kell. Ha ott leszünk, majd gondolunk a visszajövetelre.

A kovács tehát azonnal parancsot kapott, s két matróz segítségével hozzá látott a munkához, hogy a Dobryna naszádját szánkóvá alakítsa át. Estére kész is volt vele. A szánkó, elején meghajított két acél-talpon, hátulsó részén alkalmazott vászon félfedéllel, a mellett meleg ruhával, takarókkal, vánkosokkal ellátva, minden eleséggel bőven megrakva, s annak rendszerinti árcozán erős, kettős vitorlával fölfeverkezve: utra készen állott.

Most Procop hadnagya azzal a kéréssel fordult urához, Timaseff grófhöz, hogy engedje őt menni maga helyett. Ha az uton bármily baj adja elő magát, ő inkább tud segíteni; s ha épen veszély érne Servadacot, a Gallia főkormányzósa csakis a grófra szállhat át. Ez érvek, kivált az első, oly nyomosak voltak, hogy Timaseff gróf végre rá állott, hogy helyét hadnagynak engedje át. Ben-Zouf is megpróbálta hasonló cserét eszközölni urával, de az első szóra határozottan visszautasított.

April 16-án, napköltekor, Servadac kapitány és Procop hadnagya behelyezkedtek a szánkóba. Előbb még bucsut vettek az egész társaságtól, mely téli ruhába öltözve a partra kísérte az utra indulókat, s benső megindulással pillantott át a végtelenbe vesző jégsíkságon, a 25 fokot haladó hidegben. Ben-Zoufnak tele volt a szive; az orosz matrózok, s a spanyolok mindenike kezét akart még szorítani a főkormányzóval s kíséretével. Timaseff gróf melegen szorította keblére a merész vállalkozókat, s meglátszott rajta, mily nehezére esett, hogy nem vehet részt az expedícióban. A kis Nina meleg csókja fejezte be a bucsuzást, míg szemében két nehéz könyecsepp csillogott. Akkor kibontották a vitorlát, s a naszád, mint óriási szárnyakon repülő madár, erős széllel hajtva, néhány percz múlva eltűnt a parton állók szeméi elől.

A könnyű jármű gyorsasága megfelelt a várakozásnak, sőt felül is multa azt. Legalább 9—10 mér öldet haladt egy óra alatt. A két utas rendszeren a vászon fedél alá vonta magát, hogy a gyors haladásban védve legyen a légáramlat metsző hidegétől; de nyílás levén hagyva azon, kámszától védett fejüket ki-kidughatták, s a delejtű segítségével szemmel tartva a haladás irányát, az egyik, épen e czélra szolgáló vitorla fordítása által, némileg kormányozhatták is. A jég tökéletesen síma levén, a szán haladása annyira egyenmű volt, hogy még azt a csekély rázódot sem érezték, a mi a legtöbb készületű vasuton is elkerülhetetlen. A súlyokkal kisebb levén mint a földön: a szán könnyebben és gyorsabban haladt mint saját elemében valaha, mikor még csónak volt. A talpak acél éle könnyedén metszett a jégbe s azt, mint egy koresolya, finom jéggörrel vágta föl. A tenger síksága mindenütt egyenlő volt; sem sziget, sem élő állat nem akasztotta meg a végtelenbe vesző pillantást. E sivar végtelenség látománya azonban nem volt költőiség nélkül.

Egész nap haladtak; keveset beszélve, többnyire saját gondolataikba merülve mindkettő. A kapitány a művész fogékonyságával minden új benyomás iránt, Procop hadnagya a tudós érdeklődésével szemlélődött. S mikor a nap, lehanyatlóban, rézsütös sugarakkal érte a haladó szánt, melynek vitorla szárnyai hosszu árnyat vetettek balra a jég tükörére — s aztán az éj, egyszerre, átmenet nélkül, beállott: önkénytelenül közelebb húzódtak egymáshoz.

A hold egy nappal előbb ujjlág meg, az ég teljesen setét volt, s a csillagok tündöklő fényben ragyogtak. Delejtű hiányában ezek is eligazíthatók volna utjokon; maga, a láthatár fölött közvetlenül, csaknem annak vonalában csillogó északi sarkcsillag elég volt a tájékozásra. A mennyeivel a Gallia eltávozott a földtől, az a távolság elenyésző semmi volt az álló csillagok végtelen távolsághoz képest. Pedig magában véve elég nagy távolság volt. A formenterai tudós legutóbbi tudósítása szerint, utjok gyorsasága az utolsó hónap alatt 20 millió lieuvel kisebbedett, de naptávoluk viszont 32 millióval növekedett, a Kepler második törvénye értelmében. A Márs és Jupiter közötti nagyszámú apró bolygók raja között jártak s a Nerina* e telescopi (a földről csak erős távcsővel látható) bolygócsák egyike volt. Hihető, hogy a formenterai tudós már pontosan kiszámította a Gallia pálya-elemeit, s megjósolhatta: mikor érendi el legnagyobb naptávolást s fordul ismét

* Másik nyomdahiába az előbbi közleményben, hol Nevina-nak van szedve; erről mondja a tudós, hogy röptében kapta el; t. i. a kis bolygó, a nagyobb Gallia vonzásának engedve, holdjával szegődött.

viszsa, hogy a fény, meleg és vonzás közep-pontjához közeledjék.

Az éj beállván, Servadac és Procop tanácsot tartottak. Legalább 100 lieure becslésvén a mennyi utat hátrahagytak, elhatározták, hogy a szánkó gyorsaságát a vitorlák összevonásával meglassítják. Akkor szemlét tartottak az égen és földön.

— Nem járunk-e kissé nyugotra a Formentera irányától? — kérde Servadac.

— Lehet, — mondá Procop hadnagy, — de azon könnyen segíthetünk.

A vitorlán fordítottak, s a szán iránya kissé északabbra fordult. A jég sima tükrén egyetlen kiemelkedő pont sem volt látható, pedig már (ha számításuk nem esalt) közeledniök kellett Formenterához. Servadac, daczolva a hideggel, kilépett a csónak-szán orrába, s éles szemével kémlőleg nézett szét a láthatáron. Nem vett észre semmit, a mi a szerencsétlen tudós menedékhelyét árulhatta volna el, kinek élelmi szereivel együtt valószínűleg tüzelője is elfogyott...

BÚCSÚT VETTEK AZ EGÉSZ TÁRSASÁGTÓL.

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

Egyszerre föléscillant a kapitány szeme; s keze a láthatár egy pontja felé mutatott.

— Ott, ott! — kiáltá.

S egy halványszürke, a távolban alig kivehető, gerenda alkotmányra mutatott, mely az eget a tengertől elválasztó kör egy pontján mutatkozék.

Procop hadnagy messzelátóját kapta kezébe.

— Ugy van! — szólt. — Ott, ott! Valami földmérési, háromszögelési alkotmányt veszek ki a távolban.

(Vége követték.)

Egyveleg.

Város a genfi tó alatt. A „Gazette de Lausanne“ beszéli, hogy két buvár, kik a genfi tóban St.-Prex közelében egy utitáskát kerestek, mely egy csónakból esett ki, nemcsak a keresett tárgyat találták meg, hanem egy város maradványait is. A két buvár teljesen egyetlen talajon ismételt mélyedésekbe merült, melyek kimért közökben fordultak elő.

Elbeszélésükben annak a hitöknek adtak kifejezést, hogy ott a víz alatt valóságos, emberi kezek által emelt házak közt jártak. A st.-prexi s morgesi községi eljáráság csónakokon kiszállt a kijelölt helyre, s olajat öntettek a víz színére. Ez megkönnyíté a víz fenekére való nyugodt, tiszta látást. És csakugyan a víz aljában egy jókarban levő várost láttak, mely talán Krisztus előtt néhány századdal épült. Világosan meg tudták különböztetni a háztorpontokat, ámbár tetőjük nyálkás iszap vastag rétegével van bevonva. Ez iszaprétegen át a házak téglavörös színben tüntek föl. Azt lehet hinni, hogy azzal a vörös vakolattal épültek, melyet a czelták, czimberek s az első gallok állítólóg használtak, s melyet a hirneves római cémentnél is jobbnak mondanak. A waadlandi kantonbeli tanács legközelebbi ülésében egy hatalmas töltés rakását fogja megszavazni, mely töltés az egész várost körül fogja; az ebbe szorult törészt ki akarják aztán szivattyuztatni és a várost ily módon kiszáritani. E várost mintegy kétszáz házra teszik. Alakja hosszúság, körülbelül St.-Prex-nél kezdődik és Morges községéig végződik. Keleti végében van egy széles négyszögletű torony, melynek csúcsát sziklának tartották. Majdnem a város közepén egy jókora üres tér van, valószínűleg ez

— OTT, OTT, — KIÁLTÁ.

után; az ind városokban sok cigány mint ilyen élt.) Rieni Európában három raberót vagyis cigányvajtát ismert, kik egyértelműleg bizonyíták neki, hogy ők magukat „rumna chal“-nak nevezik. E két szó a mahratok nyelvén annyit tesz, mint sivatagban kóborlók. A felolvasó osztozik Grellmann, Richardson és Dubois abbé nézetében, kik az Indust Rieni a mahratok földjén (Dekhánban) mondja őket honosoknak, hol máig találni cigányokat; a szudrák egyik kasztja, az ismert páriák, a cigányok öszülei. Franciaországban és Belgiumban 1417-ben jelentek meg legelőször; Amerikát még nem keresték föl. Erdély, Moldova, Oláhország, Tótország, Kurland, Litvánia s a Kaukázus tanyája Európában a legtöbb cigánynak; aztán következnek csak Spanyol, Magyar- s Olaszország stb. A cigányok öszves száma az ó-világban öt millióra tehető.

A francia akadémia drámáiról. Sardou Victoriennek a francia akadémia történet bevéasztásával a tudományos intézet drámáiról tagjainak száma nyolczra emelkedett. A többi drámáiról tagok a következők: Hugo Victor, Augier Emil, Sandeau Gyula, Feuille Octáv, Legouvé Ernő, Doucet Camille és ifj. Dumas Sándor.

Képek a háboruból.

I.

Az oroszok második átkelése a Dunán. (Zimnitsa és Szisztova közt.)

Az oroszok első nagyobb hadi ténye a Dunánál a Zimnitsa és Szisztova közt június 27-én megkísérlett és teljesen sikerült átkelés volt. Az átkelő csapatokat maga Nikolaj nagyherceg, a dunai orosz hadsereg főparancsnoka vezényelte. Igaz, hogy ez már a második átkelés volt, mert június 21 és 22-ike közt Zimmermann tábornok hadteste Brailánál szintén átkelt, de minthogy az itt átkelt csapatok egyenesen a Dobrudzsába jutottak, fontosabb működést csak később lehetett várni tőlök. A zimnitsa-szisztovai átkelés megelőzőleg az oroszok Szisztován felül Nikápolyt, alul pedig Rusesukot kezdték hevesen bombázní, hogy a törököt valódi szándékuk felől csalódásba ejtsék, s ugyanakkor úgy tettek, mintha Turnu-Magurellinél akarnának átkelni, a mit a törökök annál valószínűbbnek tarthattak, minthogy a czár is épen akkor Turnu-Magurelliben volt.

Szisztova csaknem átellenben fekszik az oláh Zimnitsával és a török part onnan lefelé vagy két angol mérföldig nagyon meredek s a partoldalban itt-ott nagy üregék láthatók. Ellenben Szisztován fölül a part erdővel borított lankás lejtőt képez, s a domboldalokon itt-ott esinos kertek és szőlőhegyek láthatók. A partok gyengén voltak ágyukkal és katonasággal megrakva, s bár a hátrább emelkedő magaslatokon is volt egy-két üteg föllállítva, lehetetlen volt velök a muszkák véletlen támadását visszaverni. Különben a folyó tulajdonképeni partja elég magas itt az oláh oldalon is, csakhogy közte és a folyam főága közt jókora terület van, melynek egy részét legelő, más részét homok fedi, s legnagyobb része igen barátságos, vendégmarasztó iszapból áll. Az egész terület csak pár nappal előbb merült fel a kiáradva volt Duna hullámaiból. E sik területet Zimnitsától a folyónak egy kis ága vágja el, úgy hogy az egész egy kis lapos szigetet képez. A töltött utat és hidat, mely Zimnitsából a lapályon át a kikötőhöz vezetett, a Duna áradása rég elsdortta, úgy hogy az oroszoknak tutajhidon kellett a lapos szigetre átkelniök, melyen pár füzés égerfacsoporton kívül egyéb semmi se volt, s azok is épen átellenben emelkedtek a folyó tulsó partján lépésnyire török partorséggel. A folyó itt 1200 lépésnyi széles és Szisztovával szemben kis sziget van, mely azonban az átkelésnél nem szerepelt. Az oláh part meredek és lankás, úgy hogy Zimnitsából nem lehetett a folyóhoz észrevétlenül szállítani csapatokat s így a törököknek módjokban állt szervezni azt az ellentállást, a mi csekély erejűkből kitelhetett.

A füzés barátságos fedezete alatt az oroszok egy kis csónak-, tutaj- és bárka-rajon (mindössze 208 jármű állt rendelkezésükre) Dragomiroff tábornok vezénylete alatt június 26-ika estéjén csakugyan megkezdtek az átkelést. Minden jármű 15-40 embert fogadhatott magába. Az első csónakok reggel felé kötöttek ki a tulsó parton Yolchine vezérőrnagy vezénylete alatt. A törökök ezáltal nem voltak meglepetve, s az áttolakodókat heves puskatűzzel fogadták a magaslatokról, míg ágyúik a csónakok és a lapos szigeten előtörő gyalogság ellen működtek nagy sikerrel. Yolchine azonban rögtön hasra fektette katonáit a homokzátonyon és a sárban, hogy szakadatlanul tüzelve várják be a többi csónakokat, melyek lassan, de folytonosan száll-

lángóztak oda egyenként. Mikor aztán elég csónak volt együtt, Yolchine szuronyt szegeztetett katonáival s megtámadá a törököket, kik folytonosan sortűzeket adva hátrálni kezdték. Ez időtől kezdve délután három óra tájig egyre érkeztek át az oroszokkal megrakott járművek, gyalogságot, kozákokat s végre tábori lövegeket is szállítva át, bár a törökök is szakadatlanul tüzeltek a dombokról nehéz ágyúikkal, s néhány csónakot sikerült is elsüllyeszteniök. Ekkor egy török páncélos hajó közeledett Szisztova felől s ha előnyomulásában kitartóbb lett volna, óriási károkat okozt volna a muszkáknak. Ámde ismeretlen okból, hihetőleg a torpedóktól való félelmében, a monitor hirtelen visszavonult s a folyón lefelé indult. Ez alatt a török ágyuk hatalmasan tüzeltek, hanem az oroszok ágyúi is megkezdvén gyilkos működésüket, a sokkal csekélyebb számú török csapatokat lassanként visszanyomták. Nikolaj nagyherceg délután kelt át a Dunán, s estére már az egész 8-dik orosz hadtest a tulsó parton állott, s csakhamar megkezdtek a tutajhid építését. A sebesültek és halottak száma orosz részről az átkelés alkalmával 1000-nél többre ment. Egyik rajzunk e nagy fontosságú átkelés legnevezetesebb mozzanatát tünteti fel.

Hogy az oroszok és „testvéreik“, a bolgárok, mily borzasztó pusztítást és kegyetlenségeket vittek véghez a védtelen Szisztovában, eléggé tudva van. Második rajzunk az oroszok

melybe csapatonként tödült a muszka és bolgár csőcselék, virágfüzerekkel és győzelmi jelvényekkel volt feldíszítve

Ilyen volt a muszkák első „felszabadítási“ műve Bolgárországban.

II.

Egyiptomi csapatok hajóra szállása Konstantinápolyban.

A török haderő napról-napra növekedik. A veszély komolysága felkelté eredeti közönyéből a muzulmán világot, s most már mindenfelől gyülekeznek Konstantinápoly felé a segélyhadak.

Egyiptom alkirálya is jelentékeny számú csapatokat és hadiszeret bocsátott rendelkezésére a szultánnak és saját fia, Haszszán herceg parancsnoksága alatt küldé a csatatérre.

Június 16-án, így ir egy francia lap konstantinápolyi levelezője, — tiz hajó futott be kikötőnkbe, a Várna felé szánt egyiptomi csapatokkal. A szeraszer, a tüzérség nagymestere, Mahmud Damad pasa, és a fő-kvartélymester, Tayar pasa a szultán rendeletéből eléjük vitorláztak a szultán yachtján (magán-gőzcsón.) Az érkező flottila élén állt a khedive yachtja, a „Man“, fedélzetén Haszszán pasával, az egyiptomi khedive legidősb fiával, a trónörökösével s ez időszert hadigymiszterrel.

Kiszállva, Haszszán pasa Yldizbe ment, a szultán kiöszkjébe, hol maga a padisa várta s igen melegen fogadta. Az audiencia alatt a következő szavakat intézé a szultán Haszszán hercegghez:

„Megbecsülhetetlen az a szolgálat, melyet ő fensége a khedive birodalmam iránt tanúsított. Magatartása felette áll minden dicsőretnek. Az, hogy önt egy ily tekintélyes haderő élén küldi a birodalom védelmére, a legtisztább honfői érzés bizonyítéka. Ön még fiatal, de már képzett és tapasztalt parancsnok. Mi, hála legyen az ön katonai ismereteinek és fejedelmi tulajdonainak, fontos szolgálatokat várunk öntől. Isent kérem, engedje önt teljesíteni e szolgálatokat, s a haza nagy fiává válnia, a magam és fejedelmi atyja megelégedésére.“

Haszszán herceg kifejezé a szultán előtt azt az ohajtását, hogy azonnal állomására mehessen, de a szultán arra kérte, maradjon még néhány napig s vegyen részt a „szelamlík“-ban (ünnepélyes isteni tisztelet) és a nagy haditanácsban. A herceg engedett a szultán kívánatának, de aztán azonnal állomására sietett, s előre küldött csapataihoz érkezett Várnába.

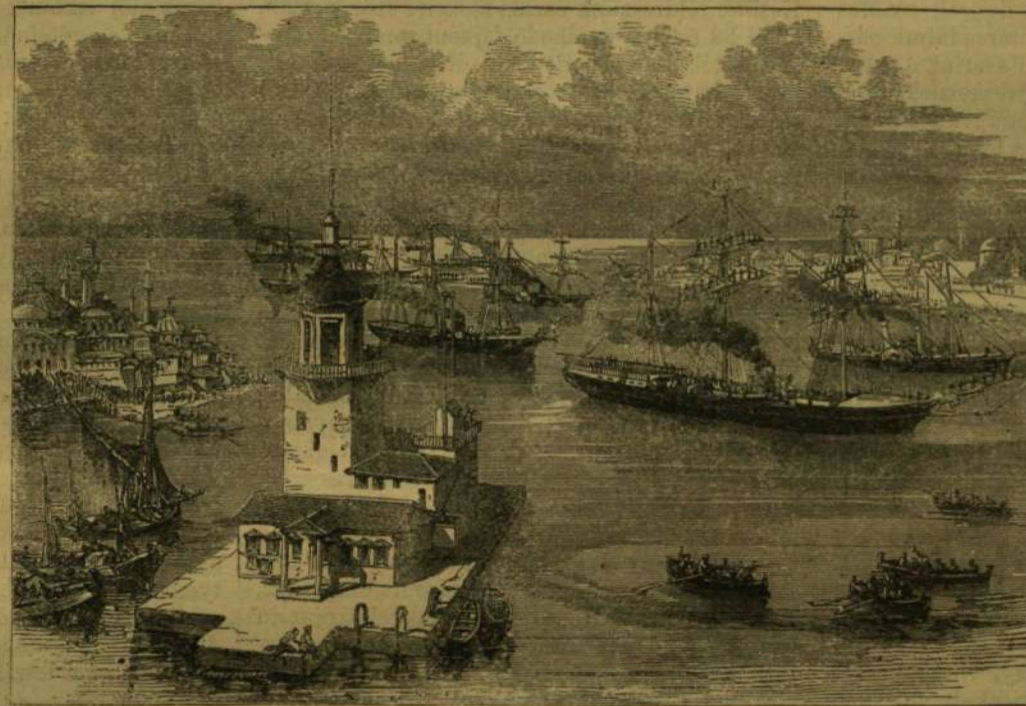
A khedive által kiállított haderő öszvesen 21,000 ember. Két szállítmányban érkezett Konstantinápolyba, az első 12,000 s ujjában a második 9000 emberrel. E csapatok pompásan vannak felszerelve, derék és vitéz katonák, kik — most jöven az Abysszinia ellen folytatott hadjáratból, — harc-edzettek s megszokták a tüzet.

Vázlatok Oroszországról.

II.

Népfajok: A finnnek; tatárok.

Oroszország földje egységre van teremtve. Ekkora területen ily egyformaság sehol sem található; de sehol annyi különböző népfaj sem. A legegységesebb földrajzi alakulást, a legkülönbözőbb emberfajok s népelelékek foglalják el. Fajok, népek, törzsek csaknem a végtelenig oszlanak meg, sokasítva még különböző életmód-, nyelv- és valláskülönbségek által. Valamennyi keresztényen vallásfelekezet, orthodox

KÉPEK A HÁBORUBÓL: EGYIPTOMI CSAPATOK HAJÓRA SZÁLLÁSA KONSTANTINÁPOLYBAN.

Egy halász...
15 krajczár; többször...
15 krajczár; többször...
15 krajczár; többször...

HIRDETÉSEK.

Eladó-hírtalunk számára hirdetőnyelket előford. Bécsben: Hassen-
s' ein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse H. Seilerstätte Nr. 2
Oppelik A. Wallzeile Nr. 22.

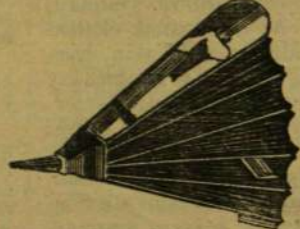
THURY JÁNOS

fuvó-készítő és nagyszer-kovács
Budapesten.

Műhely és raktár: Gyár-utca 44. sz.

Ajánlja magát mindenemű
fuvó s hordható kovástűzhelyek,
kovács, lakatos, kőfaragó és rézműves
műszerek,

nem különben minden e szakba vágó
munkák készítésére, egymint őrök
acélozására, vas horgonyok kijavi-
tására, új és ócska harangok felsze-
relésére a lehető legutányo-abb ára-
kon. Pontos és szilárd szolgálat biz-
tosítottatik.

A cséplési idény közeledtével felhívjuk t. cz.
gazdáink és földbirtokosaink figyelmét igen
méréselt áru

legjobb minőségű salgótarjáni TÖMÖRSZENÜNKKRE,

mely csak nálunk megrendelhető és más hasonló elnevezés alatt forgalomba hozott
szénnel össze nem tévesztendő.

Salgótarjáni kőszénbánya részvény-társulat

Budapest, József tér 6-ik sz.

(Utánnyomat nem díjaztatik.)

3565

A szegedi országos kiállításon érdeméremmel és a III-ik országos
tűzoltógyűlésen Aradon a nagy arany és ezüst éremmel kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószergyár, harang- és érezőntödéje,

ajánlja szabadalmazott új szerkezetű **fecskendőit**, tűzoltó-egyletek
legénységi felszereléseit, vállalkozik **kutak, szivattyúk**
és **harangok** készítésére,

jótállás mellett a legutányosabb áron.

Különös figyelmébe ajánlja a nagyérdemű **gazdaközönségnek**, saját-
készítményű és **transatlantia szivattyús kutait** és **gyárának vízvezetékek**
teljes felszerelésére nagy figyelemmel külön felállított vizműtészeti osz-
tályát.

Mintaszerezések, képes árlapok, kívánatra rendelkezésre állanak.

Élőtelep Erdély és Románia részére: Kolozsvárt, belsőmenester- utca.

Minden eddigi világtárlaton, haladás, jóízű és
versenyképességéért, első díjakkal jutalmazva.

Pályázat tanári állomásra.

A m.-szigeti ref. lyceum gymnasiumi osztályában eg tanári
állomásra pályázat nyitattik.

Az előadandó tárgyak a III., IV. és V. latin osztályokban: vallás,
mennyiségtan, történelem és földrajz heti 22 órával. — Évi díjazás:
700 forint; ha azonban a várakozásnak és igényeknek megfelel, az
ideiglenes egy év leteltével a rendes tanárok sorába lépéssel az évi
díjazás 50 forinttal javíttatik; — a mellett e rendes díjazás, minden
10-ik működési év után 50 forinttal felebb emeltetik.

Az ezen állomást elnyerni kívánók fölkérnek, hogy kellően fel-
szerelt folyamódványokat legfolyébb f. é. augusztushó 15-ig Verézy
Lajos h. felügyelő-gondnok úrhoz M. Szigetre beküldeni szivesked-
jenek, mintán az iskolai év szeptember 1-ső napján veszi kezdetét, a
mely időben a megválasztandó tanár, helyét elfoglalni köteles.

Kelt M.-Szigeten, 1877. évi júliushó 15-ik napján tartott párt-
fogósági gyűlésből.

A lyceumi küligazgatóság.

3660

Csodálatraméltó a természet ereje,
ha az kellő módon alkalmaztatik.

**Bojtorjángyökér-
szesz**

a legrégebb időtől fogva mint a szőrnövés bár-
mely nemének legsikeresebb szere ismer-
tetik, s a benne foglalt szőrnövesztő anyagok-
nak általam létesített koncentrációja által va-
lódi feltűnést okozó szerre emelkedett, ugy-
annyira, hogy fiatal 15 éves emberek rövid pár
nap alatt tömött szakállt kaptak. Bizonyítéka
ennek, miszerint felszólítottam, ajánlanám
figyelembe azon helyeket, hol a haj- vagy szá-
kállnövés alkalmatlanná válhatnék, miután a
megkelt helyeken, habár eddig ott még a haj-
nak nyoma sem lett volna is látható, vagy több
évi kopaszág után is az eredmény biztos s a
hatás meglepő gyors. Hajhullás ellen **tűstűnt**
használ. Még a bécsi »Medizinische Zeitung«
is oda nyilatkozik, miszerint a bojtorjángyökér-
szesz a legjobb minőségben kapható csak
az előállító

Winkelmayer J.-nél
Bécs. VI. ker. Gumpendorferstrasse 159.
Budapest: Török József úrnál, király-utca 7.
Egy palack ára, több nyelven irt haszná-
lati utasítással együtt, 90 kr. Postai küldésnél 10 kr. csomagolási díjjal több. 3214

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és
minden könyvtárban kapható:

Tíz év Magyarország legújabb történetéből.
1840—1849.

KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁD, budapesti magy. kir. egyetemi tanár állal.

I. osztály. A reformi és nemzetiségi küzdelmekről a szabadságharc kezdetéig.
(8-rét VIII: 320 lap.)
II. osztály. A szabadságharc kezdetétől annak végeig. (8-rét 444 lap.)
Ára a két osztálynak fűzve 3 frt.

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNELME.
Irta
HORVÁTH MIHÁLY.
Az új dolgozat második, bővített kiadása.
Harmadik füzet. — Ara fűzve 1 frt.

Horváth Mihály „Magyarország történelme” című nagy mun-
kája — melynek második bővített kiadása 1871-től 1874-ig nyolc nagy
kötetben megjelent — nem szorul ajánlatásokra vagy dícséretre. Általáno-
san el van ismerve, hogy a magyar nemzet szép történetét senki sem ese-
telte még oly hiven, tárgyilagosan, oly széleskörű szakjártassággal és oly
művészen szép előadással, mint veterán tudósnak. Epen ezért, hazánk ezen
legterjedelmesebb történetírának, egy mívelt magyar ember házából sem
szabadna hiányozni. Azonban a nyolc kötetes nagy műnek az ára 30 fo-
rint, s eddigelé a munka csak együttesen, egészében volt megszerezhető.
Sok mívelt magyar embernek kellett nélkülözni könyvtárából irodal-
munk e drága gyöngyét, mert tudvalevő tény, hogy számos képzett egyén
van, a ki bármily irodalmi műért sem képes egyszerre 30 forintot kiadni.
E körülményt tekintve véve, határoztuk el, hogy minél több történet-
kedvelő számára megszerezhetővé tegyük nagy történet-írónk e legnagyobb
alkotását. A fentemlített kiadás nyolc kötetét emelől fogva felosztottuk 30
füzetre, melyekből havonként két füzet fog kiadani. E füzetek egyen-
ként megszerezhetőek. Egy-egy 10 ívre terjedő füzet ára 1 frt. A részleten-
ként való beszerzésnek ezzel tág tere nyílik, s ezennél csekélyebb megerő-
tetéssel juthat bárki is a becses mű birtokába.

A Székely határőrség története.
Irta
gróf TELEKI DOMOKOS.
A szerző hátrahagyott kéziratából közzé tette
SZABO KAROLY.
A befolyó jövedelem a magyar írói segély-egylet alaptökéje gyarapítására
fordítottatik.
Ára fűzve 2 frt.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: 1 egész évre... 12 frt. 1 félévre... 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre... 8 frt. 1 félévre... 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre... 6 frt. 1 félévre... 3 *

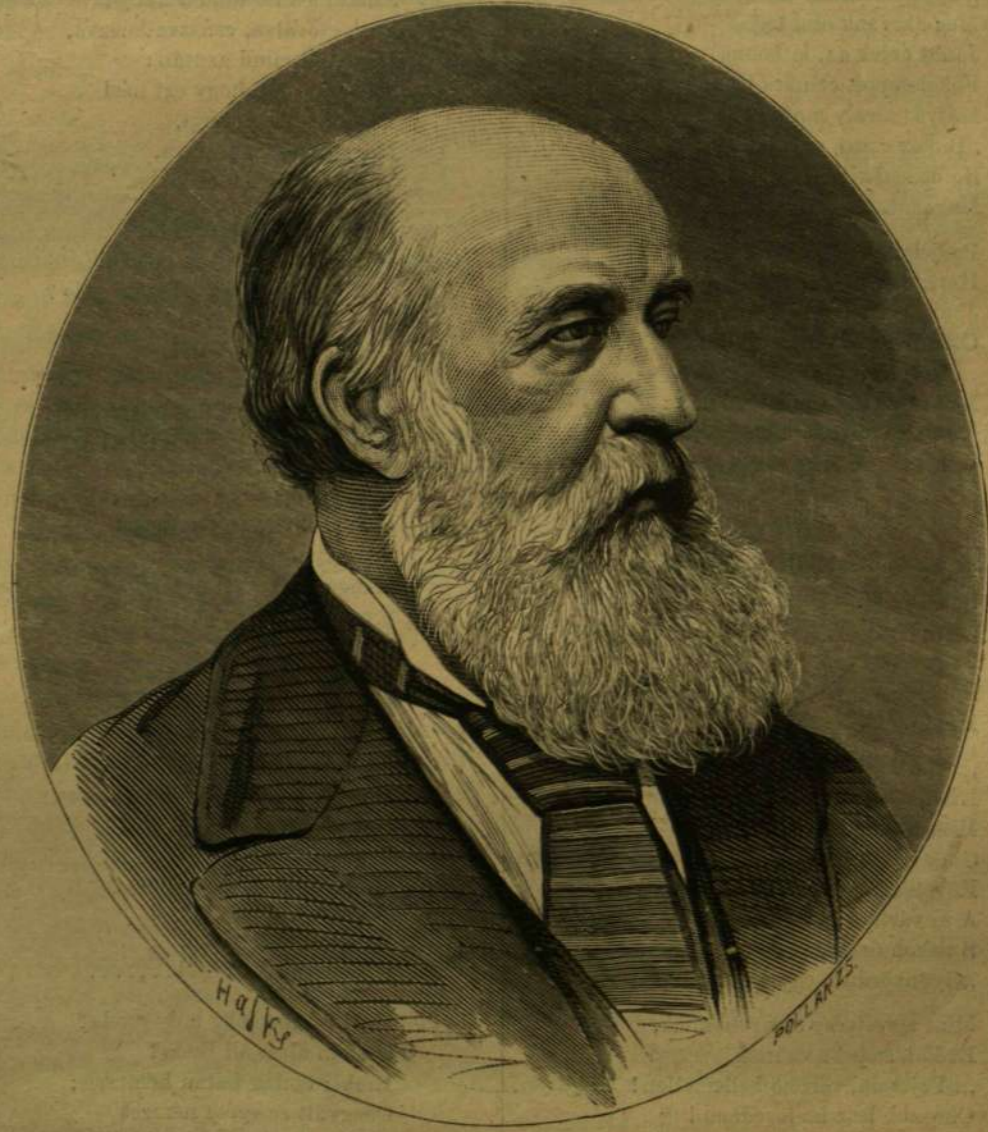
31. szám. — 1877. Budapest, augusztus 5. XXIV. évfolyam.

KLAPKA GYÖRGY.

A RÉGIEKBŐL ide hozzám! Mert gyan
tiszteljük a legifjabb nemes ivadékat,
hiszen már Horác elismerte őket leg-
hálásabb közönségnek, midőn „virginibus
puerisque” kantált: — de nem táplálunk
saját magyarázó tehetőségünk iránt leg-
volabbról sem annyi bizalmat, hogy csak
megközelítőleg is fölbreszthessük ama
hangulatot, melyet e czikkünk élén
álló név és az általa fölidézett emlékek
azokban keltenek, a kik amaz időkben,
illetőleg amaz idővel éltek, midőn egy
rövid esztendeig a magyar nemzet, mint
egy sirjában bántalmazott halott, „a ko-
porsóból kitorve és eget kérve”, — egyszer
megint olyan volt, a milyen nem volt
már három-négy századon át, sőt igazán,
a milyen csak tán a honalapítás első szá-
zadában lehet; és a milyen hogy lesz-e
valaha s ha nem is mindig — csak egyszer-
egyszer egy-egy században — hiszen ez
is elég volna arra, hogy egy-egy szá-
zadra életét biztosítsa — ezt ma már
csak ohajtjuk, de tagadhatlanul, inkább
csak reméljük, mint hiszszük is egyszers-
mind.

nem volt oka énekelni: „jamais son nom
n'attristera mes vers...”
E kevesek közé tartozik közelmúlt
történelmünk azon alakja, kinek vonásait
érdekes, tudniillik azon mozzamában mut-
tatjuk be, midőn hazafias lelkületének
egyébkint az egész nemzet által osztott
ama sejtelmében, hogy megint oly vész-
felhők tornyosulnak fölöttünk, melyeket
csak amaz időszakhoz hasonló és még
szerencsésebben vezetett lelkesedés hárit-

hatna el, e sejtelmétől sugallva megint
abban fáradoz, hogy irányt mutasson
az újabb nemzedéknek, melynek pihent,
ifjú vállaira néz és várja töle megmenté-
sét „patriae trepidantis imago.”
Mintán pedig mind e mozzam, mint az
illető személyiség multja, jelene sokkal
ismeretesebb, semhogy e helyen annak
részleteibe bocsátkozni fölöslegnek ne
tartanók, sorainkat csupán azon ohajjal
zárjuk be, vajha dicsteljes közelmultunk
és közéletünk ezen egyik legérdemesebb

KLAPKA GYÖRGY.